

ADİYAMAN İLİNDE EKMEK TÜKETİMİNİN EĞİTİM DÜZEYİ İLE İLİŞKİSİ*

THE RELATIONSHIP BETWEEN BREAD CONSUMPTION AND EDUCATION LEVEL IN ADİYAMAN PROVINCE

Ayten ESİ

Adıyaman Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi,
Matematik Bölümü, Adıyaman/Türkiye

E-mail: aesi23@hotmail.com

MAKALE BİLGİSİ	ÖZET
Anahtar Kelimeler:	<i>Bu anket çalışmasında Türkiye’de çözülmesi gereken bir problem olan ekmek israfında Adıyaman ilinde ekmek tüketiminin eğitim düzeyi ile ilişkisi araştırılmıştır.</i>
DOI: 10.26809/joa.2018548646	

ARTICLE INFO	ABSTRACT
Keywords:	<i>In this survey; problem that must be solved wastage of bread in Turkey work in the Adıyaman province has been investigated the relationship between the education level of bread consumption.</i>
DOI: 10.26809/joa.2018548646	

*Bu çalışma 18-20 Ekim 2018 tarihlerinde Üsküp/Makedonya’da düzenlenen " II. Rating Academy Kongresi: Uluslararası Yaratıcı ve İnovatif Yaklaşımlar " konulu kongrede sunulmuş aynı isimli bildirinin gözden geçirilmiş halidir.

Tarih boyunca insanoğlunun en çok ürettiği ve tükettiği gıda ürünü olan ekmek, temel besin kaynaklarımızdan biridir. Doyurucu ve ekonomik olması nedeniyle vücudumuzun ihtiyaç duyduğu günlük besin değerlerinin birçoğunu ekmekten karşılarız.

Toplumumuzun kutsal değerlerinden birisi, sofralarımızın baş tacı olan ve “nimet” olarak adlandırdığımız ekmek, aynı zamanda alın terini, paylaşmayı ve bereketi ifade eder. Ancak kendisine atfedilen bütün kutsal değerlere rağmen gerek dünyada gerekse ülkemizde en fazla israf edilen gıda ürünlerinden biri de maalesef ekmektir. Türkiye’de Toprak Mahsulleri Ofisi (TMO) olarak başta buğday olmak üzere hububat piyasalarının düzenlenmesiyle görevli bir kuruluş olarak hizmet vermektedir. Şüphesiz ki hububat ekmeğin temel hammaddesidir.

Yapılan değerlendirmelerde; ülkemiz ekonomisine olumsuz sonuçları olan ekmek israfının, toplumumuzun gündemine taşınması ve israfın azaltılması için geniş kapsamlı bir çalışma yapılmasının gerekliliği görülmüş ve bu amaçla Toprak Mahsulleri Ofisi (TMO) tarafından ilki 2008, ikincisi 2012 yılında olmak üzere; “Ekmek Tüketimiyle İlgili Tutum ve Davranışlar ile Ekmek İsrafı ve İsraf Üzerinde Etkili Olan Faktörler” adı altında araştırmalar yaptırılmıştır.

2012 yılı araştırmasına göre; 2008 yılında % 5 olan israf oranının % 20 artışla % 6’ya yükseldiği, günde 6 milyon ve yılda 2,17 milyar adet ekmeğin israf edildiği, bunun parasal karşılığının ise 1,6 milyar TL olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca tarladan sofraya gelinceye kadar ekmeğin üretim süreci dikkate alındığında ekmek israfı ile beraber ortaya çıkan diğer israfların da önemli boyutlarda olduğu görülmüştür [1].

Medya takip ve raporlama ajansı PRNet, Türkiye’de yapılan gıda israfına yönelik araştırmaları ve medya başlıklarını inceledi. PRNet’in Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu (TESK) ve medya yansımalarından derlediği bilgilere göre, Türkiye’de bir yıl içinde 1 milyar 700 milyon ekmek çöpe atılırken, 214 milyar liralık gıda israfı yapıldığı belirlendi. Günlük olarak bakıldığında ise, 4 milyon 900 bin ekmeğin çöpe atıldığı tespit edildi. Ajans Press’in gerçekleştirdiği medya analizinde ise israf başlığı altında medyaya 100 binden fazla haberin yansıdığı tespit edildi. Medyaya yansıyan haber başlıklarında, yetkili kurumlar tarafından yapılan kampanyalar sayesinde günde 1 milyon 50 bin adet ekmek, yılda ise 384 milyon adet ekmek çöpe atılmaktan kurtarıldığı bilgisi öne çıkarken, sadece ekmek israfı azalttığında bile yılda 2 milyar 800 milyon lira tasarruf sağlandığı belirlendi. Buna ek olarak dünyada israf edilen 1 milyon 300 bin tondan fazla yiyeceğin, 2 milyara yakın insanı doyurabildiği bilgisine ulaşıldı. Medya yansımaları ve uzman yorumlarına göre, gıda israfı Türkiye’de ve Dünya’da çözülmesi gereken sorunların başında gelirken, gıda israfını sıfıra indirmek için okullarda veya ülke genelinde kampanyalar yapılması, kamu spotları oluşturulması gerektiği vurgulandı ve bu konuda gerek devlet ve gerekse özel sektör aracılığı ile israfı önleme adına son zamanlarda çeşitli kampanyalar yapıldı, broşürler hazırlandı. Yapılan gıda israfında ve özellikle ekmek israfında her şey dahil otellerin, lokantalara oranla 5 kat daha fazla israf yaptığı yapılan araştırmalar sonucu ortaya çıkmış bir gerçek olarak karşımızda durmaktadır. Bu durumda her şey dahil otellerde yapılan gıda israfına yeni bir düzenleme getirilmesi belirtildi.

Bu çalışmada, Adıyaman ilinde 35 aileye günde kaç ekmek tüketildiği ve ekmek tüketiminin eğitim düzeyi ile bir ilişkisi olup olmadığını test etmek amacıyla bir anket düzenlenmiştir. Bu 35 aileyi kapsayan gözlem sonuçları aşağıdaki tabloda verilmiştir. $\alpha = 0,01$ anlamlılık düzeyinde günlük ekmek tüketiminin eğitim düzeyi ile bir ilişkisi olup olmadığını anlamak amacıyla Ki-kare test istatistiğini uyguladığımızda aşağıda hesapladığımız gibi bir sonuç elde edilmektedir.

Önce hipotezi kuracak olursak:

H_0 : Eğitim düzeyi ile ekmek tüketim alışkanlığı birbirinden bağımsızdır.

H_1 : Eğitim düzeyi ile ekmek tüketim alışkanlığı birbirine bağlıdır.

GÜNLÜK

EKMEK

TÜKETİMİ

EĞİTİM DÜZEYİ

	OKUMA-YAZMASI YOK.		OKUMA-YAZMASI VAR.		İLKOKUL VEYA İLKÖĞRETİM		LİSE VE DENGE		YÜKSEKOKUL VEYA ÜNİVERSİTE		TOPLAM
	G	B	G	B	G	B	G	B	G	B	
1 EKMEK	0	0,11	0	0,2	0	0,11	0	0,22	1	0,34	1
2 EKMEK	0	0,91	0	1,6	0	0,91	1	1,82	7	2,74	8
3 EKMEK	0	0,34	0	0,6	0	0,34	1	0,68	2	1,02	3
4 EKMEK	0	0,34	1	0,6	2	0,34	0	0,68	0	1,02	3
5 EKMEK	0	0,34	4	0,6	2	0,34	2	0,68	2	1,02	10
5'TEN ÇOK	4	1,14	2	2	0	1,14	4	2,22	0	3,42	10
TOPLAM	4	1,14	7	2	4	1,14	8	2,22	12	3,42	35

6x5 tipindeki sınıflandırma tablosu için serbestlik derecesi $\nu = (r-1).(c-1)$

$$= (6-1).(5-1) = 5.4 = 20, \quad \alpha = 0,01 \text{ önem düzeyinde } \chi_t^2 = 37,56$$

$$B_{11} = \frac{4.1}{35} = 0,11, \quad B_{12} = \frac{7.1}{35} = 0,2, \quad B_{13} = \frac{4.1}{35} = 0,11, \quad B_{14} = \frac{8.1}{35} = 0,22, \quad B_{15} = \frac{12.1}{35} = 0,34$$

$$B_{21} = \frac{4.8}{35} = 0,91, \quad B_{22} = \frac{7.8}{35} = 1,6, \quad B_{23} = \frac{4.8}{35} = 0,91, \quad B_{24} = \frac{8.8}{35} = 1,82, \quad B_{25} = \frac{12.8}{35} = 2,74$$

$$B_{31} = \frac{4.3}{35} = 0,34, \quad B_{32} = \frac{7.3}{35} = 0,6, \quad B_{33} = \frac{4.3}{35} = 0,34, \quad B_{34} = \frac{8.3}{35} = 0,68, \quad B_{35} = \frac{12.3}{35} = 1,02$$

$$B_{41} = \frac{4.3}{35} = 0,34, \quad B_{42} = \frac{7.3}{35} = 0,6, \quad B_{43} = \frac{4.3}{35} = 0,34, \quad B_{44} = \frac{8.3}{35} = 0,68, \quad B_{45} = \frac{12.3}{35} = 1,02$$

$$B_{51} = \frac{4.10}{35} = 1,14, \quad B_{52} = \frac{7.10}{35} = 2, \quad B_{53} = \frac{4.10}{35} = 1,14, \quad B_{54} = \frac{8.10}{35} = 2,22, \quad B_{55} = \frac{12.10}{35} = 3,42$$

$$B_{61} = \frac{4.10}{35} = 1,14, \quad B_{62} = \frac{7.10}{35} = 2, \quad B_{63} = \frac{4.10}{35} = 1,14, \quad B_{64} = \frac{8.10}{35} = 2,22, \quad B_{65} = \frac{12.10}{35} = 3,42$$

$$\chi^2 = \frac{(0-0,11)^2}{0,11} + \frac{(0-0,2)^2}{0,2} + \frac{(0-0,11)^2}{0,11} + \frac{(0-0,22)^2}{0,22} + \frac{(1-0,34)^2}{0,34} + \frac{(0-0,91)^2}{0,91}$$

$$+ \frac{(0-1,6)^2}{1,6} + \frac{(0-0,91)^2}{0,91} + \frac{(1-1,82)^2}{1,82} + \frac{(7-2,74)^2}{2,74} + \frac{(0-0,34)^2}{0,34} + \frac{(0-0,6)^2}{0,6}$$

$$+ \frac{(0-0,34)^2}{0,34} + \frac{(1-0,68)^2}{0,68} + \frac{(2-1,02)^2}{1,02} + \frac{(0-0,34)^2}{0,34} + \frac{(1-0,6)^2}{0,6} + \frac{(2-0,34)^2}{0,34}$$

$$\begin{aligned} &+ \frac{(2-0,68)^2}{0,68} + \frac{(2-1,02)^2}{1,02} + \frac{(0-0,34)^2}{0,34} + \frac{(4-0,6)^2}{0,6} + \frac{(2-0,34)^2}{0,34} + \frac{(2-0,68)^2}{0,68} \\ &+ \frac{(2-1,02)^2}{1,02} + \frac{(4-1,14)^2}{1,14} + \frac{(2-2)^2}{2} + \frac{(0-1,14)^2}{1,14} + \frac{(4-2,22)^2}{2,22} + \frac{(0-3,42)^2}{3,42} \\ \chi^2 &= 43,621 \end{aligned}$$

Karar $\chi^2 > \chi_t^2$ ise H_0 reddedilir. $\chi^2 = 43,621 > 37,56 = \chi_t^2$ olduğu için H_0 reddedilir. Yani eğitim düzeyi ile ekmek tüketim alışkanlığı birbirine bağlıdır.

Şimdi bu iki değişken arasındaki ilişki düzeyini belirlemek amacıyla kontenjans

katsayısı olarak bilinen $c = \sqrt{\frac{\chi^2}{\chi^2+n}}$ incelendiğinde ise

$$c = \sqrt{\frac{\chi^2}{\chi^2+n}} = \sqrt{\frac{43.621}{43.621+35}} = \sqrt{\frac{43.621}{78.621}} = \sqrt{0.554826318} = 0.744 \text{ elde}$$

edilir. Yani kontenjans katsayısı olan $c=0.744$ değeri $0 \leq c \leq 1$ aralığında yer aldığı ve bu değer 1'e yakın bir değer olduğu düşünülürse bu iki değişken arasında pozitif yönde kuvvetli bir ilişki söz konusudur.

REFERANSLAR

TMO, Ekmek Tüketimiyle ilgili Tutum ve Davranışlar ile Ekmek İsrafı ve İsrاف Üzerine Etkili olan Faktörler, Ocak 2017.